

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคติดเชื้อนับเป็นปัญหาที่สำคัญอันดับหนึ่งของประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากอัตราการป่วยเป็นโรคเมื่อเปรียบเทียบกับโรคอื่นๆ โรคติดเชื้อในเด็กเกิดจากเชื้อโรคกลุ่กลามเข้าไปอาศัยอยู่ในร่างกายเด็กแล้วเจริญเติบโตทำให้เด็กเกิดอาการเจ็บป่วย เนื่องจากเชื้อโรคที่เข้าสู่ร่างกายจะทำให้เนื้อเยื่ออวัยวะที่ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งเกิดการอักเสบ ผิวหนังบริเวณรอบๆ มีอาการปวดบวม แดง ร้อน หรือเป็นตุ่มหนองขึ้น ในเด็กเล็กถ้าร่างกายมีภูมิคุ้มกันต่ำก็จะทำให้ติดเชื้อได้ง่าย รุนแรง และอาจเสียชีวิตได้ จะเห็นได้ว่าปัญหาโรคติดเชื้อนอกจากจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทางด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยตรงแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วย ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันมีปัญหาการดื้อยาของเชื้อแบคทีเรียเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็มีการใช้ยาต้านจุลชีพที่ออกใหม่ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีราคาแพงและมีความจำเป็นต้องใช้จึงทำให้ต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายในการรักษามากขึ้นตามมารวมถึงการที่มารดาหรือญาติต้องเสียเวลาพาผู้ป่วยมารับบริการ ณ แหล่งให้บริการทางด้านสาธารณสุขจึงเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้สูงขึ้น นอกจากนี้โรคติดเชื้อยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของมารดาด้วย เพราะทำให้มารดาเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับอาการของบุตร รวมถึงค่าใช้จ่ายในการรักษาและค่าใช้จ่ายอื่นๆที่ต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้นตามมาเมื่อบุตรมีอาการเจ็บป่วย ดังนั้นจึงสมควรที่จะได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆเพื่อแก้ไขปัญหาโรคติดเชื้อต่อไป ซึ่งในการแก้ไขปัญหาโรคติดเชื้อนั้น ความสามารถในการวินิจฉัยโรคอย่างถูกต้องและรวดเร็ว นับเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากปัจจัยหนึ่งซึ่งจะส่งผลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการอย่างเหมาะสมในการบริหารจัดการทั้งในด้านการรักษาพยาบาลผู้ป่วยและในด้านการควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อก่อโรค ดังนั้นการวินิจฉัยโรคติดเชื้อในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องอาศัยวิธีการตรวจทางห้องปฏิบัติการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องปฏิบัติการทางจุลชีววิทยาทางการแพทย์เนื่องจากการตรวจวินิจฉัยโรคติดเชื้อทางห้องปฏิบัติการด้านจุลชีววิทยาทางการแพทย์มีการพัฒนาของเทคโนโลยีเพื่อให้การตรวจได้ผลที่ถูกต้องมีความรวดเร็วและความสะดวกในการทดสอบ

ในประเทศที่เจริญแล้ว อัตราการเกิดโรคติดเชื้อลดน้อยลง เนื่องจากความรู้ในด้านการป้องกันดีขึ้น รวมทั้งยาต้านจุลชีพหลายอย่างสามารถกำจัดเชื้อที่เป็นสาเหตุได้ แต่สถิติผู้ป่วยที่เป็นโรคติดเชื้อไม่ได้ลดน้อยลง เชื้อโรบบางชนิดซึ่งแต่เดิมเข้าใจว่าไม่ได้ก่อให้เกิดโรครู้สึกกลับกลายเป็นเชื้อที่สามารถทำให้เกิดโรคได้เพราะความก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้ผู้ป่วยที่เป็นโรคหลายชนิดอยู่

ได้นานขึ้น แต่ภูมิคุ้มกันโรคลดน้อยลงอัตราการเกิดโรคติดเชื้อในเด็กจึงสูงขึ้น และการรักษาให้หายยากขึ้น นอกจากนี้เชื้อที่เคยไวต่อยาต้านจุลชีพกลับมีปัญหาเรื่องการดื้อยามากขึ้น ประมาณร้อยละ 70 ของผู้ป่วยเด็กที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลรามาศิริมีโรคติดเชื้อชนิดใดชนิดหนึ่งร่วมอยู่ด้วย (สมศักดิ์ โล่ห์เลขา 2525: 669)

จากสถิติของสำนักโรคติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขในปีพ.ศ.2546 โรคติดเชื้อที่พบบ่อยที่สุดในเด็ก ได้แก่โรคติดเชื้อเฉียบพลันของระบบทางเดินหายใจ โรคอุจจาระร่วง โรคไขมีพิษ และโรคไขเฉียบพลันอื่น ๆ สำหรับในประเทศไทยกลุ่มอาการไขหวัดและปอดบวมนี้เป็นที่รู้จักกันดีของประชาชนทั่วไป แต่ดูเหมือนโรคเหล่านี้จะเป็นโรคธรรมดาประจำวันจึงไม่ค่อยมีผู้สนใจในการบริหารเด็กให้ถูกต้องอย่างจริงจังทำให้เด็ก ๆ เป็นหวัดตลอดปีบางคนกินยาปฏิชีวนะโดยไม่จำเป็นติดต่อกันเป็นเวลานาน จากรายงานสถิติของกรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข ปีพ.ศ. 2546 พบว่าโรคปอดบวมเป็นสาเหตุการตายสูงสุดของเด็กไทยอายุต่ำกว่า 5 ปี คือ ในปี 2544 เท่ากับ 3.75 ต่อแสนประชากร และในปี 2545 เท่ากับ 3.74 ต่อแสนประชากร เช่นเดียวกับอัตราป่วย พบว่าในปี 2544 เท่ากับร้อยละ 1.83 และในปี 2545 เท่ากับร้อยละ 1.96 (กรมควบคุมโรคติดต่อ 2546 : 32)ในกลุ่มอาการป่วยของโรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจในเด็ก โรคปอดบวมเป็นโรคที่มีอัตราป่วย ที่เป็นสาเหตุต้องรับไว้ในโรงพยาบาลสูง เป็นอันดับ 1 ของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี

จากข้อมูลการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา เขตสาธารณสุขที่ 4 (ม.ค.-มิ.ย.2549) พบว่าโรคปอดบวมนั้นเป็นปัญหาที่สำคัญในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีเมื่อจำแนกอัตราป่วยเป็นรายเดือนพบว่าการเกิดโรคกระจายตลอดทั้งปี และเมื่อจัดอันดับ 10 กลุ่มโรค ตามอัตราป่วย จะพบว่าโรคปอดบวม นั้นจะอยู่ในอันดับที่ 2 รองจากโรคอุจจาระร่วง แต่เมื่อนำมาจัดอันดับตามอัตราตายแล้วจะพบว่าโรคปอดบวมอยู่ในอันดับ 1 โดยมีอัตราตายเท่ากับ 0.20 / แสนประชากรและจากสถิติรายงานโรคที่ต้องเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา (506)งานระบาดวิทยา ฝ่ายควบคุมโรคติดต่อ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด นครปฐม ปี พ.ศ. 2546 (ม.ค.-ธ.ค. 46)มีจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคติดเชื้อที่พบบ่อยในเด็กแรกเกิด ถึง 5 ปี จำนวนทั้งหมด 6,172 คน ป่วยเป็นโรคอุจจาระร่วง จำนวน 3,200 คน คิดเป็นร้อยละ 51.85 ป่วยเป็นโรคปอดบวม จำนวน 1,433 คน คิดเป็นร้อยละ 23.22 ป่วยเป็นโรคไขไม่ทราบสาเหตุ จำนวน 628 คน คิดเป็นร้อยละ 10.17

ปี พ.ศ. 2547 (ม.ค.-ธ.ค. 47)มีจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคติดเชื้อที่พบบ่อยในเด็กแรกเกิด ถึง 5 ปี จำนวนทั้งหมด 7,799 คน ป่วยเป็นโรคอุจจาระร่วง จำนวน 4,869 คน คิดเป็นร้อยละ 62.43 ป่วยเป็นโรคปอดบวม จำนวน 945 คน คิดเป็นร้อยละ 12.12 ป่วยเป็นโรคไขไม่ทราบสาเหตุจำนวน 851 คนคิดเป็นร้อยละ 10.91 ซึ่งจากการวิจัยในครั้งนี้โรคติดเชื้อในเด็กหมายถึงโรคติดเชื้อเฉียบพลันของระบบทางเดินหายใจและโรคอุจจาระร่วง

โรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจในเด็ก หรือโรคกลุ่มอาการไขหวัดและปอดบวม นับเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญทั้งในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาแล้วเพราะเป็นสาเหตุที่ทำให้มีอัตราป่วยและอัตราตายสูงสุด โดยเฉพาะในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ในแต่ละปีมีเด็กในทุกประเทศทั่วโลกจำนวนหลายล้านคนต้องป่วยและตายหรือเกิดความพิการอย่างเรื้อรัง โรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจที่เป็นสาเหตุการตายในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ได้แก่โรคปอดบวมซึ่งพบสูงเป็นอันดับหนึ่ง องค์การอนามัยโลกได้ประมาณว่ามีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เสียชีวิตด้วยโรคปอดบวมประมาณปีละ 4.3 ล้านคน (กรมควบคุมโรคติดต่อ 2544: 7)

โรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจในเด็ก ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการติดเชื้อไวรัส ซึ่งสามารถหายได้เองถ้ามีพฤติกรรมในการดูแลบุตรที่ถูกต้อง เช่น ให้บุตรได้รับความอบอุ่นของร่างกายอย่างเพียงพอ ดูแลบุตรให้มีสุขภาพแข็งแรงอยู่เสมอไม่มีภาวะทุพโภชนาการหรือเมื่อบุตรเริ่มมีอาการเจ็บป่วยควรได้รับการดูแลตั้งแต่ระยะเริ่มแรก แต่ในสภาพความเป็นจริงยังพบว่ามารดาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการดูแลบุตรไม่ถูกต้องเนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจ ไม่ทราบว่าการดูแลบุตรถึงขั้นที่ต้องรับการรักษานในสถานพยาบาลทำให้ไปปรับการรักษาล่าช้า บางครั้งอาจเกิดโรคแทรกซ้อน เช่น ปอดบวมซึ่งเป็นอันตรายและก่อให้เกิดอัตราตายสูง หรือเกิดการเสี่ยงต่อการเกิดโรคของโพรงอากาศรอบขมุกและหูชั้นกลาง โรคหุ้่น้ำหนวก ไข้รูห์มาติก และไตอักเสบเฉียบพลันได้ หรือเมื่อหายแล้วอาจก่อให้เกิดความผิดปกติของการทำงานของระบบทางเดินหายใจในเด็กและมีการทำลายของปอดอย่างถาวรแก่เด็กบางคนได้ เช่น โรคหืด และโรคหลอดลมฝอยอักเสบเรื้อรัง เป็นต้น นอกจากนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพและพฤติกรรมเมื่อเจ็บป่วยของบุคคลที่สำคัญปัจจัยหนึ่งคือความรักและความผูกพันของมารดาที่มีต่อบุตร ก็มีผลทำให้มารดามีพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตรเช่นกัน เนื่องจากมารดาที่มาฝากครรภ์และคลอดที่โรงพยาบาลจะได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์ รับรู้ในเรื่องนโยบายสายสัมพันธ์แม่อุ้กทำให้ต้องการมีบุตรสูงและการมาฝากครรภ์อย่างสม่ำเสมอจะทำให้มารดาได้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์จนกระทั่งคลอดได้โอบกอดบุตรทันทีหลังคลอดจึงเป็นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตรให้เพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการที่มารดาไปฝากครรภ์หรือไปรับบริการต่าง ๆ ที่สถานบริการสาธารณสุข มารดาจะได้รับการแนะนำจากบุคลากรสาธารณสุข เมื่อมารดาเกิดการยอมรับการแนะนำนั้น มารดาจะมีความรู้ที่ถูกต้อง นอกจากนี้มารดาซึ่งอาศัยกันอยู่แบบครอบครัวขยายคือมีพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่รวมกันในบ้าน มารดาก็จะได้รับคำแนะนำเรื่องความเชื่อต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลเด็กรวมไปถึงความเชื่อเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดเชื้อในเด็กซึ่งมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมา ดังนั้นความรู้ของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็ก การยอมรับการแนะนำจากบุคลากรสาธารณสุข ความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็กตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ความรักและความผูกพันของมารดาที่มีต่อบุตรจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในเด็ก

ส่วนโรคอุจจาระร่วง ในประเทศไทยโรคนี้นับเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญเนื่องจากเป็นโรคที่มีความรุนแรงและประชากรทุกวัยมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรคนี้โดยเฉพาะในเด็กต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งจากสถิติของสำนักโรคติดต่อ กรมควบคุมโรค ในปี 2546 มีรายงานผู้ป่วยอุจจาระร่วงในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีมีสัดส่วนมากที่สุดถึงมากกว่าร้อยละ 35 เมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น เด็กกลุ่มนี้ป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วงจำนวน 373,153 รายต่อปี (ค่าเฉลี่ยระหว่างปี 2541-2545) คิดเป็นอัตราป่วย 7,106 ต่อประชากรแสนคน (ค่าเฉลี่ยระหว่างปี 2541- 2545) และจากข้อมูลการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา เขตสาธารณสุขที่ 4 (ม.ค.-มิ.ย.2549) พบว่าโรคอุจจาระร่วงมีอัตราป่วยเป็นอันดับ 1 เท่ากับ 94.86 ต่อแสนประชากรแต่เมื่อนำมาจัดลำดับอัตราตายพบว่า มีอัตราตายเท่ากับ 0.05 ต่อแสนประชากร เป็นลำดับ 3 รองจากโรคปอดบวม อย่างไรก็ตามจากสถิติข้อมูลการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา เขตสาธารณสุขที่ 4 (ม.ค.-มิ.ย.2549) พบว่าผลการดำเนินงานการควบคุมโรคอุจจาระร่วง สามารถลดจำนวนตายจาก 31 รายในปี 2545 (อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.0009) จนไม่พบอัตราป่วยตาย ในปี 2549 ดังนั้นการจะลดอัตราป่วยได้จึงจำเป็นต้องส่งเสริมสุขภาพเด็กให้แข็งแรงโดยดูแลตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนเมื่อคลอดให้ได้รับอาหารที่สามารถเสริมภูมิคุ้มกันที่ดี การนำเด็กไปรับวัคซีนตามกำหนด การดูแลรักษาได้ถูกต้องและรวดเร็วเมื่อเจ็บป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง รวมไปถึงสุขอนามัยและการจัดสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่ดี

ในแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) สำนักโรคติดต่อทั่วไปได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้ตั้งเป้าหมายลดอัตราป่วยไม่เกิน 6,000 รายต่อประชากรแสนคน และอัตราตายไม่เกิน 1.0 รายต่อประชากรแสนคน ในการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว การลดอัตราป่วยจึงได้มีการส่งเสริมการให้สุขศึกษาแบบครอบครัว โภชนาการ อนามัยแม่และเด็ก และการให้ภูมิคุ้มกันโรคในเด็ก จะทำให้เด็กมีอันตรายถึงเสียชีวิตได้ จึงสรุปได้ว่าโรคติดต่อในบุตรซึ่งหมายถึงโรคติดต่อระบบทางเดินหายใจในเด็กและโรคอุจจาระร่วง นอกจากจะส่งผลกระทบต่อด้านร่างกายและจิตใจ กล่าวคือเด็กมีการเจ็บป่วยเรื้อรังแล้ว หากมารดาไม่มีความรู้ในการดูแลรักษาที่ถูกต้องจะทำให้เด็กเกิดโรคแทรกซ้อน เช่นเด็กพิการ เป็นโรคปอดบวม โรคหุ้่น้ำหนวก โรคหัวใจรูห์มาติก หรืออาจเสียชีวิตในที่สุด นอกจากนี้หากบุตรป่วยเป็นเวลานานๆ เนื่องจากมีการเลี้ยงดูไม่ถูกต้อง ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม เช่นเด็กไม่ได้รับสารอาหารอย่างเพียงพอ เด็กจะเกิดภาวะขาดสารอาหาร สภาพจิตใจของเด็กไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม เด็กมีพัฒนาการช้า มีการเจริญเติบโตไม่เป็นไปตามวัย นอกจากจะส่งผลกระทบต่อตัวเด็กเองแล้วยังส่งผลกระทบต่อมารดาเกิดปัญหาทางด้านจิตใจ มารดาเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยของบุตรที่มีการเจริญเติบโตไม่เป็นไปตามพัฒนาการของบุตร ส่วนทางด้านผลกระทบต่อครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจ นั้นพบว่าจะทำให้ค่าใช้จ่ายสูงขึ้น มารดาขาดรายได้เพราะต้องคอยดูแลบุตรเมื่อเจ็บป่วยทำให้เพิ่มภาระในการดูแลตามมา

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าโรคติดเชื้อในเด็กซึ่งได้แก่ โรคติดเชื้อเฉียบพลันระบบทางเดินหายใจในเด็ก และโรคอุจจาระร่วงเป็นสาเหตุของความเจ็บป่วยและการตายที่พบบ่อยทั่วโลก ทำให้ต้องมีการใช้บริการสาธารณสุขกันมากที่สุด โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปีซึ่งมารดามีส่วนสำคัญในการป้องกันการเกิดโรครดังกล่าว เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และจากการศึกษาถึงอิทธิพลของพ่อแม่ที่มีต่อลูก (ลิขิต กาญจนารักษ์ 2547: 226-227) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพ่อแม่ในทางสังคมวิทยาและหลักการทางนิเวศศาสตร์จะให้ความสำคัญแก่พ่อซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้กำเนิดที่สำคัญกว่าแต่ในทางจิตวิทยาแม่เป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดเนื่องจากในช่วงวัยพัฒนาการภายในครรภ์ ในวัยทารก ในวัยเด็ก แม่จัดเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของชีวิต ชีวิตของคนเราจะผูกพันอยู่กับแม่เป็นเวลานานตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงชั่วชีวิตในส่วนของทัศนคติทางจิตวิทยา ความรักระหว่างแม่กับลูกเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การที่ทารกขาดแม่หรือกรณีความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกไม่ดีจะมีผลกระทบต่อสุขภาพของลูกอย่างรุนแรง ดังนั้นหากมารดามีพฤติกรรมในการดูแลบุตรไม่ถูกต้อง มารดาไม่ทราบถึงอาการของบุตรที่ต้องได้รับการรักษาแล้ว บางครั้งบุตรอาจเกิดอาการแทรกซ้อน เช่นปอดบวม ซึ่งเป็นอันตรายและอาจถึงเสียชีวิตได้ แต่ถ้าหากมารดามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค มีพฤติกรรมในการดูแลบุตรที่ถูกต้อง รู้จักการป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคกับบุตร และรู้จักการดูแลบุตรเมื่อเจ็บป่วยได้อย่างถูกต้องแล้ว มารดาก็จะสามารถปรับบาลเด็กได้อย่างเหมาะสมไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนกับบุตร และลดการแพร่กระจายเชื้อ ทำให้บุตรมีสุขภาพแข็งแรงอยู่เสมอ องค์การอนามัยโลกตลอดจนกระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทยจึงเห็นถึงความสำคัญของโรคนี้ เพื่อลดอัตราป่วยในระยาระุนแรงและอันตรายและลดอัตราตายจนสู่ระดับที่ไม่เป็นปัญหาสาธารณสุข จากข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุ จูงใจให้ผู้วิจัยมีความสนใจใคร่จะศึกษาพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตรและปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคติดเชื้อในบุตรของมารดาที่อยู่อาศัยในเขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัย ในอำเภอกำแพงแสน เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อ การขอรับการแนะนำของบุคลากรสาธารณสุข ความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็กตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ความรักและความผูกพันของมารดาที่มีต่อบุตร และพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตรจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา จำนวนบุตร อาชีพ และสถานภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน

3. เพื่อศึกษาความรู้ของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็ก การยอมรับการแนะนำของบุคลากรสาธารณสุข ความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็กตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ความรักและความผูกพันของมารดาที่มีต่อบุตรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร

ข้อคำถามการวิจัย

1. ความรู้ของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็ก การยอมรับการแนะนำของบุคลากรสาธารณสุข ความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็กตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ความรักและความผูกพันของมารดาที่มีต่อบุตร และพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร อยู่ในระดับใด

2. มารดาที่มี อายุ ระดับการศึกษา จำนวนบุตร อาชีพ และสถานภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

3. ความรู้ของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็ก การยอมรับการแนะนำของบุคลากรสาธารณสุข ความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็กตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ความรักและความผูกพันของมารดาที่มีต่อบุตร และพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร หรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. มารดาที่มีอายุต่างกันมี พฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร แตกต่างกัน

2. มารดาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร แตกต่างกัน

3. มารดาที่มีจำนวนบุตรต่างกันมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตรแตกต่างกัน

4. มารดาที่มีอาชีพต่างกันมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตรแตกต่างกัน

5. มารดาที่มีสถานภาพครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร แตกต่างกัน

6. ความรู้ของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็ก การยอมรับการแนะนำบุคลากรสาธารณสุข ความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็กตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ความรักและความผูกพันของมารดาที่มีต่อบุตรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ มารดาที่มีบุตรอายุแรกเกิด ถึง 5 ปี ในเขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2547 ถึงกันยายน พ.ศ.2548 จำนวน 5,714 คน (สำนักงานสาธารณสุข อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 2548)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ มารดาที่มีบุตรอายุแรกเกิดถึง 5 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตความรับผิดชอบของสถานีอนามัยในอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2547 ถึง กันยายน พ.ศ. 2548 จำนวน 374 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane 1967, อ้างถึงใน ประคอง วรรณสุด 2542:10- 11) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ขอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ มีดังนี้

3.1.1 ตัวแปรส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนบุตร อาชีพ และสถานภาพครอบครัว

3.1.2 ความรู้ของมารดาเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดเชื้อในเด็ก

3.1.3 การยอมรับการแนะนำของบุคลากรสาธารณสุข

3.1.4 ความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็กตามวัฒนธรรมท้องถิ่น

3.1.5 ความรักและความผูกพันของมารดาที่มีต่อบุตร

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรคติดเชื้อในเด็ก หมายถึงอาการแสดงที่เกิดขึ้นอย่างเฉียบพลัน จากการติดเชื้อที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของทางเดินหายใจ ระบบทางเดินอาหาร หรืออวัยวะที่เกี่ยวข้อง ซึ่งก่อวันโรค กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุขได้แบ่งเป็นกลุ่มอาการในระดับต่างๆ ตามการวินิจฉัยโรค ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้โรคติดเชื้อในเด็ก หมายถึง โรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจในเด็กและโรคอุจจาระร่วง

2. พฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร หมายถึง การปฏิบัติของมารดาในการส่งเสริมสุขภาพของบุตรอายุแรกเกิดถึง 5 ปี เพื่อมิให้ป่วยด้วยโรคติดเชื้อ ซึ่งการกระทำนั้นๆหมายรวมถึง การส่งเสริมในด้าน โภชนาการ การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

3. ความรู้ของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็ก หมายถึง ความรู้ของมารดาเกี่ยวกับสาเหตุของโรค อาการ การติดต่อการป้องกัน และการปฏิบัติตนในการดูแลเมื่อบุตรป่วย เพื่อลดภาวะแทรกซ้อน และการแพร่กระจายของโรค

4. การยอมรับการแนะนำของบุคลากรสาธารณสุข หมายถึง การปฏิบัติของมารดาตามการแนะนำของบุคลากรสาธารณสุข ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำอำเภอ ในเรื่องเกี่ยวกับสาเหตุของโรค อาการ การติดต่อ การป้องกัน และการปฏิบัติตนในการดูแลเมื่อบุตรป่วย เพื่อลดภาวะแทรกซ้อน และการแพร่กระจายของโรค

5. ความเชื่อของมารดาเกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็กตามวัฒนธรรมท้องถิ่น หมายถึง ระดับความเชื่อของมารดาที่ได้รับอิทธิพลจากประเพณีปฏิบัติในชุมชน ในด้านของความเชื่อเกี่ยวกับประสบการณ์ในการป้องกันโรคติดเชื้อในเด็ก ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับยากกลางบ้านในการป้องกันโรคติดเชื้อในเด็ก ความเชื่อเกี่ยวกับเคล็ดและการแก้เคล็ดต่างๆที่เกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็ก ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ที่เกี่ยวกับโรคติดเชื้อในเด็ก

6. ความรักและความผูกพันของมารดาที่มีต่อบุตร หมายถึง พฤติกรรมด้านบวกที่มารดาแสดงกับบุตรประกอบด้วยพฤติกรรมการสัมผัสทางร่างกาย การสื่อสารด้วยภาษาพูดและท่าทีอาการ การจัดหาด้านอุปกรณ์การบริโภค และการจัดการด้านโภชนาการ การจัดหาเครื่องเล่นและเครื่องอุปโภคอื่นๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร
2. ทำให้ทราบข้อมูลมีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อในบุตร
3. สามารถนำผลการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางให้บุคลากรทางการแพทย์และพยาบาลนำไปใช้ในการวางแผนการพยาบาลในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมของมารดาในการเลี้ยงดูบุตรเพื่อป้องกันโรคติดเชื้อในบุตรได้อย่างเหมาะสม
4. เป็นแนวทางสำหรับค้นคว้าวิจัยส่งเสริมพฤติกรรมของมารดาในการดูแลบุตรประเด็นอื่นต่อไป